

50'inci Yıl Söyleşileri: Ajlan Kural

ŞUBEMİZİN KURUMSALLAŞMAYA BAŞLADIĞI YILLAR

Ajlan Kural, Balıkesir'in Ayvalık ilçesine 1947 yılında doğdu. İzmir Atatürk Lisesi'nden ardından, 1971 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nden elektrik mühendisi olarak mezun oldu. Mezuniyetinden hemen sonra 3473 sicil numarasıyla Elektrik Mühendisleri Odası'na (EMO) üye olan Kural, meslek hayatını İzmir'de sürdürdü. Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) bünyesinde meslek hayatına başlayan Kural, TEK'in bölünmesinden sonra TEİAŞ'da görev aldı. Kurumunun hemen hemen her kademesinde sorumluluk üstlenen Kural, TEİAŞ 3. İletim Tesis İşletme Grup Müdürü olarak emekli oldu. EMO İzmir Şubesi'nin 16 Ocak 1977-28 Ocak 1978 tarihleri arasındaki 10'uncu döneminde Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev alan Kural, 28 Ocak 1978-20 Ocak 1979 tarihleri arasındaki 11. dönemde ise Sayman olarak Oda çalışmalarında yer aldı. Kural'ın görev aldığı dönemlerde, Şube sınırları içinde yer alan Kütahya, Uşak, Afyon, Burdur, Isparta, Antalya illerinde temsilciliklerin açılması gibi önemli atılımlar yapılırken, TMMOB'a bağlı diğer odalarla birlikte yürütülen Ortak Mesleki Denetim Uygulaması'nın (OMDU) İzmir bölgesinde yaşama geçirilemek için yoğun çaba gösterdi.

-Öncelikle mezun olduğunuz yılların mühendisliği ve toplumsal yaşamı hakkından bilgi verebilir misiniz? Toplumun mühendise bakışı nasıldı? Neden mühendis olmayı tercih ettiniz?

Bizim mezun olduğumuz dönemde liselerin en iyi iddialı öğrencileri mühendislik tercihinde

bulunuyordu. O yıllarda mühendislik denilince daha çok makine mühendisliği akla gelirdi ve diğer mesleklerle göre mühendislerin refah seviyesi daha yüksekti. Elektrik mühendisliği diye bir şeyin var olduğunu lisede öğrendim. Ben doğduğum Altınova'nın ilk elektrik mühendisiyim. Odaya kayıt mühendisliğin ispatı için önemli kabul edildiği için mezun olur olmaz da EMO'ya üye oldum. İTÜ'de öğrenciyken Demirel hükümeti, kamuda çalışan mühendislerin yevmiyesini düşürdü. O yıllarda yabancı sermayenin yaptığı yatırımlardaki mühendis ihtiyacı, kamuda maaşların düşürülmesiyle sağlanmaya çalışıldı. Açıkçası yabancı yabancı sermaye ucuz iç gücü haline dönüştürülen mühendisler, yabancı yöneticiler ile işçiler arasında tercüman konumuna geriletildiler. Bu gelişmelerin üniversitelere yansımaları oldu, 68 kuşağının da etkisiyle mücadele büyümeye başladı. Yemek, para yardımı konusunda gelişmeler oldu, öğrenciler fakülte yönetimlerin de temsil edilmeye başlandı.

-Ülke tarihinde toplumsal mücadelenin en çok yükseldiği yıllarda genç mühendis olarak, Elektrik Mühendisleri Odası çalışmalarını nasıl değerlendirdi-

yordunuz? O dönem EMO ve TMMOB toplumsal mücadele tarihi içinde hangi çalışmalara imza atmıştı.

68 kuşağının genç mühendislerinin de etkisiyle meslek odaları da daha fazla mücadelenin içerisinde yer almaya başladı. İzmir şubelerinin desteğiyle zaman içinde Oda merkezleri de mücadelenin içinden gelen arkadaşlarımız yönetimler gelmeye başladı. O yıllarda teknik olanaklar bugünkü gibi değildi. Örgütlenme çalışmaları için PTT rehberinden mühendis meslektaşlarımızın isimlerini tarayarak, iletişim bilgilerini bulmaya çalıştık. Herkes kendi sınıf arkadaşlarına PTT rehberleri aracılığıyla ulaşmaya çalışırdı.

-12 Eylül sonrası TMMOB ve Oda çalışmalarını nasıl etkiledi?

12 Eylül öncesi meslek odaları özellikle kamuoyu üzerinde çok daha etkiliydi. Odaların söylemleri, uyarıları basında daha çok yer alırdı. Odalar o günkü duruşlarının da geri adım atmaya da bu söylemlere yer verebilecek basın kuruluşlarının sayısı hızla azaldı. Özellikle son yıllarda bu durum daha çok hissedilir hale geldi. 12 Eylül'den hemen sonra Şube başkanımız Ergun Elgin, uzun süre sudan sebeplerden cezaevinde tutuldu ama yıldırmadılar. Oda ve Şube çalışmaları zayıflasa da sürdürüldü. Zamanla çalışmalara şimdiki seviyesine ulaştı.

-Ağırlıklı olarak görev üstlendiğiniz 1977-1978 yılları arasında EMO üyesi mühendislerin hak ve sorumluluklarının geliştirilmesi için neler yapıldı?

O dönemlerde gerçekleştirilen en önemli çalışma serbest

müşavir mühendis (SMM) arkadaşlarının çalışma koşullarına ilişkindi. SMM üyelerin yürüttüğü çalışmaların çerçevesi o yıllarda çizildi ve güvence altına alındı. Diğer TMMOB odalarıyla birlikte Ortak Mesleki Denetim Uygulaması için çalışmalar yürütüldü. Asansörlerin fenni mesuliyeti konularına ilişkin ilk girişimler de o dönemde gerçekleştirildi.

-İlk hizmet içi-meslek içi eğitimlerin sizin görev aldığınız dönemde gerçekleştirildiğini biliyoruz. Neden bu eğitimlere ihtiyaç duyuldu?

O dönemin diğer önemli gelişme de meslek içi eğitimlere başlanma-sıdır. Eğitime herkesin ihtiyacı vardı. Elektrik projelerine ilişkin mesleki denetim, bizzat Yönetim Kurulu üyeleri tarafından bizzat gerçekleştiriyordu. Bu onaylar sırasında projelere ilişkin hatalar ve eksikleri tespit edilmekteydi. Saha kontrollerinde de teknik bilgi eksiklerine rastlanıyordu. Üyelerimizin de karşılaşılan sorunlara ilişkin Şube'ye daha sık sorular yönetilmesiyle birlikte eğitim konusu gündeme geldi. Üyelerimiz de eksikleri olduklarını düşündükleri konulara ilişkin taleplerde gelmeye başladı. Eğitimler üye ilişkilerini oldukça geliştirdi. Oda çalışmalarına saygınlık kazandırdı. İlk eğitimlerin yanında, ilk seminerler notları, ilk teknik yayınlar bizim görev yaptığımız dönemler de gerçekleştirildi. Elbette eğitimler bugünkü Meslek İçi Eğitim Merkezi çalışmaları kadar düzenli ve sistemli yapılamıyordu. Olanaklar bugünkü gibi eğitimlerin profesyonel yürütülmesine olanak vermiyordu. Bugün eğitim konusunda hem şubemizin hem de Odamızın ulaştığı nokta, gerçekten gurur verici. Bizim başlattığımız çalışmaların bugün ulaştığı noktadan hepimizi gurur duyuyoruz.

-Uzun meslek hayatınızda siyasi ve ekonomik gelişmelerin mühendis-

liği nasıl etkilediğini değerlendirebilir misiniz? Örneğin TEK'in bölünmesi, özelleştirilme süreci meslek hayatınızı etkiledi mi?

Türkiye Elektrik Kurumu'nun (TEK) bölünmesi ve diğer siyasi müdahaleler gerilemeye neden oldu. Benim görev yaptığı birime; bölünmeden sonraki adıyla Türkiye Elektrik İletim AŞ.'ye (TEİAŞ) siyasi müdahaleler daha az oldu. Bu durum TEİAŞ'ta siyasetten çok mesleki çalışmaları ön plana çıkardı. Kurum içi teknik eğitimlere yönelebildik. Yüksek gerilim alanında TEİAŞ'ın yapısından, sektörün diğer bileşenleri de olumlu etkilendi. Alandaki yerli üretim kapasitesi düzenli olarak büyüdü. Yerli kesiciler ve diğer ekipmanlara geliştirilebildi. Bu dönemde Odamız da ithal edilen cihaz ve ekipmanların kalite kontrolünü yaparak, uluslararası standartlara uygunluğunu denetliyordu. Hem Odamızın hem de TEİAŞ'ın yürüttüğü çalışmalar birleşince iletim şebekesi mümkün olduğunca uluslararası standartlara uygun bir şekilde geliştirildi. Bugün halen bu yapılanmanın olumlu etkileri yaşıyoruz.

TEK'in bölünmesi özellikle özel-leştirme sonrasında dağıtım tarafın-dan ise sürekli olarak bir hizmet ka-litesi düşüşü gözlemliyorum. TEK'in bölünmesiyle elektrik faturaları da kalemlere bölündü. Enerji bedelinin yanında, dağıtım bedelli, belediye tüketim vergisi, TRT payı gibi kalemler oluştu. Dağıtım bedelinin fatura toplamı içindeki payı her geçen gün artıyor. Güvence, bağlantı gibi diğer bedeller de düzenli olarak artış gösteriyor. Dağıtım şirketlerinin sunduğu hizmetlerde kalite düşüşü ve yatırım azalması yaşanmasına rağmen, bedellerin artması sorunun büyük olduğuna işaret etmektedir. Bu bölünme ve sonrasındaki özelleştirme çalışmaları mühendis odalarından katkı alınma-

dan hatta Odalara rağmen gerçek-leştirildi. Bedelini bugün tüm toplum olarak birlikte ödüyoruz.

-47-48 yıllık meslek deneyimle, teknolojik gelişimi de göz önünde bulundurarak, mesleki gelişimi değerlendirebilir misiniz? Genç mühendislerle neler tavsiye edersiniz?

Üniversitelerin verdiği eğitimin kalitesi gelecekteki mühendisliğin ka-litesini belirleyici niteliktedir. Özellikle son yıllarda Odamızın meslek içi eğitimlerle eksikleri tamamlama gayreti içinde olduğuna şahit oluyoruz. Ancak bu yeterli değildir, üniversitelerinde meslek odalarıyla işbirliği yaparak, eğitim kalitesini özellikle uygulamaya dayalı olarak yükseltmesi gerekir. En azından bu konuya meslek odaları kadar önem vermelidirler. Temel teorik bilgisi zayıf olan gençlerimizin meslek içi eğitimlerden tam anlamıyla faydalanması zordur. Bu nedenle mühendis adaylarına, eğitimlerini köklü, saygın daha da önemlisi yeterli laboratuvar olanakları olan üniversitelerden almalarını tavsiye ederim. Kendilerini bilgi ve deneyimle donatmak isteyen gençlerimiz, temel eğitimin üniversiteden, meslek içi eğitimin ise Odalardan alınacağını unutmalıdır. Bu nedenle okullarda verilen eğitimle yetinilmemeli, Oda çalışmalarına katılıp, güç vermelidirler. Odaların da mühendisliğin gelişimi için cansiperane çalışma yürütmesi gerekir. Genç meslektaşlarımıza hem kendi kişisel gelişimleri hem de mesleğin gelişmesi için en büyük tavsiyem, odalarına üye olarak, vakit kaybetmeksizin çalışmalarda yer almalarıdır. Odaları güçlendirmeden ne kişisel ne de mesleki gelişim mümkün değildir. Odaları güçlendirmek için ödentiler başta olmak üzere tüm yükümlülüklerimizi yerine getirelim.